# ARREST VAN HET HOF (Eerste kamer)
13 juli 1995 *

In zaak C-391/93,

betreffende een verzoek aan het Hof krachtens artikel 177 EEG-Verdrag van het Bundessozialgericht (Duitsland), in het aldaar aanhangig geding tussen

**U. Perrotta**

en

**Allgemeine Ortskrankenkasse München,**

om een prejudiciële beslissing over de uitlegging van de artikelen 25, leden 1 en 4, en 69, lid 1, sub c, van verordening (EEG) nr. 1408/71 van de Raad van 14 juni 1971 betreffende de toepassing van de sociale zekerheidsregelingen op werknemers en zelfstandigen, alsmede op hun gezinsleden, die zich binnen de Gemeenschap verplaatsen, zoals gewijzigd en bijgewerkt bij verordening (EEG) nr. 2001/83 van de Raad van 2 juni 1983 (PB 1983, L 230, blz. 6),

wijst

* Procestaal: Duits.

HET HOF VAN JUSTITIE (Eerste kamer),

samengesteld als volgt: P. Jann, kamerpresident, D. A. O. Edward (rapporteur) en L. Sevón, rechters,

advocaat-generaal: F. G. Jacobs
griffier: H. A. Rühl, hoofdadministrateur

gelet op de schriftelijke opmerkingen ingediend door:

— verzoeker in het hoofdgeding, vertegenwoordigd door J. Stahlberg, advocaat te München,

— de Duitse regering, vertegenwoordigd door E. Röder, Ministerialrat bij het Bondsministerie van Economische zaken, als gemachtigde,

— de Italiaanse regering, vertegenwoordigd door U. Leanza, hoofd van de dienst Diplomatieke geschillen van het Ministerie van Buitenlandse zaken, als gemachtigde, bijgestaan door D. Del Gaizo, avvocato dello Stato,

— de Commissie van de Europese Gemeenschappen, vertegenwoordigd door haar juridisch adviseur D. Gouloussis en H. Kreppel, bij haar juridische dienst gedetacheerd nationaal ambtenaar, als gemachtigden,

gezien het rapport ter terechtzitting,

gehoord de mondelinge opmerkingen van verzoeker in het hoofdgeding, vertegenwoordigd door J. Stahlberg, en de Commissie, vertegenwoordigd door D. Gouloussis en J. Sack, juridisch adviseur, ter terechtzitting van 30 maart 1995,

gehoord de conclusie van de advocaat-generaal ter terechtzitting van 11 mei 1995,

het navolgende

## Arrest

1 Bij beschikking van 15 juli 1993, ingekomen bij het Hof op 23 augustus daaraanvolgend, heeft het Bundessozialgericht krachtens artikel 177 EEG-Verdrag enkele prejudiciële vragen gesteld over de uitlegging van de artikelen 25, leden 1 en 4, en 69, lid 1, sub c, van verordening (EEG) nr. 1408/71 van de Raad van 14 juni 1971 betreffende de toepassing van de sociale zekerheidsregelingen op werknemers en zelfstandigen, alsmede op hun gezinsleden, die zich binnen de Gemeenschap verplaatsen, zoals gewijzigd en bijgewerkt bij verordening (EEG) nr. 2001/83 van de Raad van 2 juni 1983 (PB 1983, L 230, blz. 6).

2 Die vragen zijn gerezen in een geschil tussen U. Perrotta en de Allgemeine Ortskrankenkasse München over een verzoek om toekenning van uitkeringen wegens ziekte.

3 Artikel 69, lid 1, van verordening nr. 1408/71 bepaalt: „De volledig werkloze werknemer of zelfstandige die voldoet aan de in de wettelijke regeling van een Lid-Staat gestelde voorwaarden voor het recht op uitkering, en die zich naar

het grondgebied van een of meer andere Lid-Staten begeeft om aldaar werk te zoeken, behoudt het recht op deze uitkering" onder de volgende voorwaarden: in de eerste plaats dient hij zich gedurende in beginsel ten minste vier weken na de aanvang van zijn werkloosheid als werkzoekende in te schrijven en zich ter beschikking te stellen van de diensten voor arbeidsbemiddeling van de bevoegde staat (sub a); in de tweede plaats dient hij zich te laten inschrijven bij de diensten voor arbeidsbemiddeling van iedere Lid-Staat naar het grondgebied waarvan hij zich begeeft, en zich aan het aldaar uitgeoefende toezicht te onderwerpen (sub b). Wanneer aan deze voorwaarden is voldaan, behoudt hij het recht op uitkering gedurende een tijdvak van ten hoogste drie maanden, sedert de datum waarop hij niet langer ter beschikking stond van de diensten voor arbeidsbemiddeling van de staat waarvan hij het grondgebied heeft verlaten, zonder dat de totale duur waarover uitkering wordt verleend, de duur van de uitkering mag overschrijden waarop hij krachtens de wettelijke regeling van bedoelde staat recht heeft (sub c).

4 Volgens artikel 69, lid 2, behoudt de werknemer, indien hij vóór het verstrijken van vorenbedoeld tijdvak naar het grondgebied van de bevoegde staat terugkeert, recht op uitkering overeenkomstig de wettelijke regeling van deze staat; hij verliest elk recht indien hij niet vóór het verstrijken van dit tijdvak naar die staat terugkeert, behalve in buitengewone gevallen, waarin de bevoegde diensten of organen deze termijn kunnen verlengen.

5 Wat voorts de toekenning van prestaties bij ziekte betreft, bepaalt artikel 25, lid 1, van verordening nr. 1408/71:

„Een werkloze werknemer of zelfstandige op wie artikel 69, lid 1 (...) van toepassing is, en die (...) voldoet aan de door de wettelijke regeling van de bevoegde Lid-Staat gestelde voorwaarden voor het recht op verstrekkingen en uitkeringen, heeft, gedurende het in artikel 69, lid 1, sub c, genoemde tijdvak, recht op:

a) verstrekkingen welke hem voor rekening van het bevoegde orgaan worden verleend door het orgaan van de Lid-Staat op het grondgebied waarvan hij

werk zoekt, volgens de door dit laatste orgaan toegepaste wettelijke regeling, alsof hij daarbij was aangesloten;

b) uitkeringen welke hem door het bevoegde orgaan volgens de door dit orgaan toegepaste wettelijke regeling worden verleend (...)"

6 Artikel 25, lid 4, preciseert:

„Onverminderd de bepalingen van de wettelijke regeling van een Lid-Staat op grond waarvan gedurende een langer tijdvak prestaties wegens ziekte kunnen worden verleend, kan het in lid 1 bedoelde tijdvak in gevallen van overmacht door het bevoegde orgaan worden verlengd tot ten hoogste het tijdvak dat in de door dit orgaan toegepaste wettelijke regeling is vastgesteld."

7 Ten slotte wordt in artikel 26, lid 6, van verordening (EEG) nr. 574/72 van de Raad van 21 maart 1972 tot vaststelling van de wijze van toepassing van verordening (EEG) nr. 1408/71, zoals gewijzigd en bijgewerkt bij verordening (EEG) nr. 2001/83, dienaangaande gepreciseerd:

„In de gevallen als omschreven in artikel 25, lid 4, van de verordening, deelt het orgaan van de ziekteverzekering van de plaats waarheen de werkloze zich heeft begeven, het bevoegde orgaan van de ziekteverzekering en het bevoegde orgaan van de werkloosheidsverzekering mede, dat het van oordeel is, dat aan alle voorwaarden die rechtvaardigen dat verdere uitkeringen en verstrekkingen worden verleend, is voldaan; het brengt een met redenen omkleed advies uit en

voegt aan de mededeling die aan het bevoegde orgaan van de ziekteverzekering wordt gezonden een uitvoerig verslag van de controlerend geneesheer betreffende de toestand van de ziekte toe, waarin wordt vermeld gedurende welke tijdsduur waarschijnlijk de vereiste voorwaarden voor de toepassing van artikel 25, lid 4, van de verordening zullen worden vervuld. Het bevoegde orgaan van de ziekteverzekering beslist over het voortzetten van de verlening van prestaties aan de zieke werkloze."

8 Na in Duitsland als bouwarbeider te hebben gewerkt, schreef Perrotta, die Italiaans onderdaan is, zich op 8 januari 1985 bij het Arbeitsamt München in als werkzoekende en ontving hij uit hoofde van de Duitse wettelijke regeling een werkloosheidsuitkering.

9 Daarna kreeg hij overeenkomstig artikel 69 van verordening nr. 1408/71 van het Arbeitsamt toestemming om voor een periode van drie maanden, tot en met 19 maart 1985, naar Italië te gaan om aldaar werk te zoeken. Gedurende zijn verblijf in Italië bleef hij via het orgaan van zijn verblijfplaats een werkloosheidsuitkering ten laste van het Duitse verzekeringstelsel ontvangen.

10 Op 15 maart 1985 werd Perrotta ziek en van 25 april tot en met 9 mei 1985 verbleef hij in Italië in een ziekenhuis. Op 19 maart 1985, dat wil zeggen de laatste dag van de periode van drie maanden gedurende welke hij in Italië mocht blijven, diende hij via het orgaan van de Italiaanse ziekteverzekering een verzoek in om een ziekteuitkering, dat de Duitse ziekenkas op 28 maart 1985 op formulier E 115 bereikte, te zamen met een doktersverklaring. De Duitse ziekenkas kende de prestatie bij ziekte toe voor de resterende vijf dagen van de periode van drie maanden, te weten van 15 tot en met 19 maart 1985. Bij beschikking van 29 april 1985 wees zij het verzoek voor het overige af, op grond dat de in artikel 69, lid 1, van verordening nr. 1408/71 bedoelde periode op 19 maart 1985 was verstreken. Tussen partijen staat vast, dat de ziekte van Perrotta tot en met 19 juni 1985 heeft geduurd en dat hij daarna naar Duitsland is teruggekeerd.

11 In zijn op 2 augustus 1985 ingediend bezwaarschrift stelde Perrotta, dat hij vanaf 15 maart 1985 niet meer in staat was geweest te werken en te reizen, en verzocht hij de ziekenkas om, krachtens haar discretionaire bevoegdheid, de periode van drie maanden om die reden te verlengen en hem voor de gehele duur van zijn arbeidsongeschiktheid een prestatie bij ziekte toe te kennen.

12 Alvorens een besluit te nemen, wendde de ziekenkas zich tot het Arbeitsamt voor een beslissing over een eventuele verlenging van de termijn overeenkomstig artikel 69, lid 2, van verordening nr. 1408/71. Het Arbeitsamt weigerde evenwel hierover te beslissen, omdat het van oordeel was, dat het in casu ging om een op artikel 25, lid 4, van die verordening gebaseerd verzoek om verlenging van de termijn voor de toekenning van een prestatie bij ziekte, waarover de ziekenkas moest beslissen. Bij beschikking van 29 april 1986 wees de ziekenkas het bezwaar af, op grond dat het recht op toekenning van een ziekteuitkering had opgehouden te bestaan bij het verstrijken van de periode van toegestaan verblijf in een andere dan de bevoegde Lid-Staat, en dat een eventuele termijnverlenging slechts kon worden gerechtvaardigd in geval van „overmacht" in de zin van artikel 25, lid 4, van verordening nr. 1408/71, als hoedanig de ziekte van verzoeker niet kon worden beschouwd.

13 Perrotta kwam tegen de beschikking van de ziekenkas op voor het Sozialgericht. Na hier in het ongelijk te zijn gesteld, ging hij bij het Landessozialgericht in hoger beroep, dat werd verworpen op grond dat ziekte of arbeidsongeschiktheid als gevolg van ziekte als zodanig geen geval van overmacht is, en dat de ziekte waaraan Perrotta leed, te weten — volgens de door deze rechterlijke instantie gehoorde medische deskundige — een reumatische artritis van de kleine handgewrichten en degeneratieve veranderingen van de wervelkolom, niet dermate ernstig was, dat hij vóór afloop van de termijn van drie maanden niet tijdig met de gewone verkeersmiddelen naar München had kunnen terugkeren.

14 Perrotta vocht deze uitspraak aan voor het Bundessozialgericht, dat het Hof de volgende prejudiciële vragen heeft voorgelegd:

„1) a) Moet het bevoegde orgaan van de ziekteverzekering een verzoek om uitkeringen wegens arbeidsongeschiktheid, dat op de laatste dag van het in artikel 25, lid 1, juncto artikel 69, lid 1, sub c, van verordening nr. 1408/71 bedoelde tijdvak is ingediend bij het orgaan van de ziekteverzekering van de plaats waarnaar de werkloze zich heeft begeven, tevens behandelen als een — tijdig ingediend — verzoek om verlenging van het tijdvak bedoeld in artikel 25, lid 4, van verordening nr. 1408/71, ook wanneer een uitdrukkelijk verzoek om verlenging pas na afwijzing van de uitkeringsaanvraag wordt ingediend?

b) Zo nee, kan bedoeld tijdvak nog worden verlengd op grond van een na afloop van de termijn ingediend verzoek?

2) Vereist de krachtens artikel 25, lid 4, van verordening nr. 1408/71 door het bevoegde orgaan te nemen discretionaire beslissing, dat de werkloze werknemer door overmacht was verhinderd binnen het tijdvak van drie maanden van artikel 25, lid 1, juncto artikel 69, lid 1, sub c, van verordening nr. 1408/71 in de voor de uitkeringen uit de ziekteverzekering bevoegde staat terug te keren, of kan in het kader van de discretionaire beslissing ook worden beoordeeld, of er sprake is van overmacht?

3) Moet overmacht in de zin van artikel 25, lid 4, van verordening nr. 1408/71 worden aangenomen, indien de arbeidsongeschikte werkloze op grond van

zijn ziekte niet binnen de termijn van drie maanden in de bevoegde staat is teruggekeerd, ofschoon hij in staat was te reizen?"

15 Vooraf moet worden ingegaan op de stelling van Perrotta, dat artikel 25, lid 1, van verordening nr. 1408/71 dekking door de ziekteverzekering enkel en alleen uitsluit, wanneer de ziekte zich voordoet na afloop van het in artikel 69, lid 1, sub c, bedoelde tijdvak van drie maanden. Zijns inziens blijft deze dekking daarentegen ten laste van de bevoegde staat bestaan voor ziekten die zich hebben geopenbaard vóór het verstrijken van deze periode, maar na afloop ervan voortduren, in weerwil van het feit dat de toepasselijke wettelijke regeling de toekenning van de uitkeringen afhankelijk stelt van het vereiste van woonplaats op het nationale grondgebied.

16 In deze omstandigheden is Perrotta van mening, dat voor zover aan de vragen van de verwijzende rechter de veronderstelling ten grondslag ligt, dat artikel 25, lid 1, van verordening nr. 1408/71 hem in casu niet het recht toekent op behoud van de uitkeringen na afloop van het tijdvak van drie maanden, zij berusten op een verkeerde uitlegging van deze bepaling en dus niet relevant zijn voor de oplossing van het geschil.

17 Deze uitlegging van artikel 25, lid 1, van verordening nr. 1408/71 kan niet worden aanvaard. Dienaangaande kan worden volstaan met op te merken, dat deze bepaling handelt over de toekenning van prestaties bij ziekte aan de werkloze werknemer die toestemming heeft gekregen om zich „gedurende het in artikel 69, lid 1, sub c), genoemde tijdvak" naar een andere Lid-Staat te begeven om aldaar werk te zoeken. Juist omdat Perrotta heeft verzocht, ook na deze periode op het grondgebied van de staat waarnaar hij zich heeft begeven, in aanmerking

te blijven komen voor prestaties bij ziekte, moet artikel 25, lid 4, waarop de prejudiciële vragen betrekking hebben, in casu toepassing vinden.

## De eerste vraag

18 Met de eerste vraag wenst de nationale rechter in wezen te vernemen, of artikel 25, lid 4, van verordening nr. 1408/71 aldus moet worden uitgelegd, dat het bevoegde orgaan verplicht is te beslissen over een verzoek om verlenging van het tijdvak gedurende hetwelk het prestaties bij ziekte voor zijn rekening neemt, ook al is dit verzoek door de werkloze niet uitdrukkelijk geformuleerd, maar kan het worden afgeleid uit een verzoek om toekenning van uitkeringen wegens ziekte, dat vlak vóór afloop van de in artikel 25, lid 1, van de verordening bedoelde termijn is ingediend bij het orgaan van de ziekteverzekering van de plaats waarnaar de werkloze zich heeft begeven. Voor het geval die vraag ontkennend wordt beantwoord, wil de verwijzende rechter weten, of het bevoegde orgaan geldig kan beslissen over een uitdrukkelijk verzoek om verlenging, dat na afloop van de termijn is ingediend.

19 Dienaangaande moet worden vastgesteld, dat de werkloze noch op grond van artikel 25, lid 4, van verordening nr. 1408/71, noch op grond van artikel 26, lid 6, van verordening nr. 574/72 verplicht is, een formeel verzoek in te dienen om verlenging van het tijdvak gedurende hetwelk het bevoegde orgaan de prestaties bij ziekte voor zijn rekening neemt. Daarbij komt, dat er zich gevallen kunnen voordoen waarin verlenging van het tijdvak gerechtvaardigd kan zijn, maar waarin de omstandigheden de indiening van een formeel verzoek verhinderen.

20 In een geval als het onderhavige kan het bevoegde orgaan er redelijkerwijs van uitgaan, dat een werkloze die juist vóór afloop van de termijn van drie maanden gedurende welke hij zich naar een andere Lid-Staat mocht begeven, een uitkering

wegens ziekte heeft aangevraagd via de ziekenkas van die staat, die uitkering voor de gehele duur van zijn ziekte wenst te ontvangen en bijgevolg in aanmerking wenst te komen voor verlenging van het in artikel 25, lid 1, van de verordening bedoelde tijdvak gedurende hetwelk het bevoegde orgaan de uitkering voor zijn rekening neemt.

21 Mitsdien moet op het eerste onderdeel van de eerste vraag worden geantwoord, dat artikel 25, lid 4, van verordening nr. 1408/71 aldus moet worden uitgelegd, dat het bevoegde orgaan verplicht is te beslissen over een verzoek om verlenging van het tijdvak gedurende hetwelk het prestaties bij ziekte voor zijn rekening neemt, ook al is dit verzoek door de werkloze niet uitdrukkelijk gedaan, maar kan het worden afgeleid uit een verzoek om toekenning van uitkeringen wegens ziekte, dat vlak vóór afloop van de in artikel 25, lid 1, van die verordening bedoelde termijn is ingediend bij het orgaan van de ziekteverzekering van de plaats waarnaar de werkloze zich heeft begeven.

22 Gelet op dit antwoord, behoeft het tweede onderdeel van de eerste vraag niet te worden beantwoord.

## De tweede en derde vraag

23 Met zijn tweede vraag wenst de nationale rechter te vernemen, of het bevoegde orgaan krachtens artikel 25, lid 4, van verordening nr. 1408/71 over een discretionaire bevoegdheid beschikt met betrekking tot de vraag, of er sprake is van overmacht. Met zijn derde vraag wenst hij in wezen te vernemen, of overmacht in de zin van deze bepaling kan worden aangenomen, indien de werkloze door ziekte niet kan werken, maar wel in staat is te reizen.

24 Deze vragen dienen gezamenlijk te worden behandeld.

25 Volgens vaste rechtspraak heeft het begrip overmacht op de verschillende toepassingsgebieden van het gemeenschapsrecht niet dezelfde inhoud, maar moet de betekenis ervan worden vastgesteld met inachtneming van het wettelijk kader waarin het bestemd is effect te sorteren (zie arrest van 13 oktober 1993, zaak C-124/92, An Bord Bainne Co-operative en Compagnie Inter-Agra, Jurispr. 1993, blz. I-5061, r. o. 10).

26 In casu strekt de vermelding van het begrip overmacht in artikel 25, lid 4, van de verordening ertoe, de gevallen af te bakenen waarin een werkloze die zich naar een andere dan de bevoegde Lid-Staat heeft begeven, na afloop van de in artikel 25, lid 1, bedoelde termijn voor prestaties bij ziekte in aanmerking kan blijven komen.

27 Het vereiste respect voor de gezondheidstoestand van de werkloze brengt mee, dat onder overmacht in de zin van artikel 25, lid 4, niet slechts is te verstaan de absolute onmogelijkheid om naar de bevoegde staat terug te keren. Het begrip moet hier ruimer worden opgevat, in de zin van buiten toedoen van de werkloze ingetreden, abnormale en onvoorzienbare omstandigheden, waarvan de gevolgen, alle geleverde inspanningen ten spijt, slechts ten koste van onevenredig grote offers te vermijden waren.

28 Om te bepalen of er sprake is van overmacht in de zin van artikel 25, lid 4, moet het bevoegde orgaan derhalve de omstandigheden van het geval beoordelen, teneinde in het bijzonder vast te stellen of de terugkeer naar de bevoegde

staat een verslechtering van de gezondheidstoestand van de werkloze zou veroorzaken, zijn kansen op genezing zou schaden of voor hem een beproeving zou zijn die in redelijkheid niet van hem kan worden gevergd.

29 Derhalve sluit de enkele omstandigheid dat de betrokkene in staat is te reizen, niet bij voorbaat uit, dat hij in aanmerking kan komen voor de verlenging bedoeld in artikel 25, lid 4.

30 Volgens Perrotta voldoet een werkloze werknemer die arbeidsongeschikt is als gevolg van ziekte, aan de voorwaarde van overmacht in de zin van artikel 25, lid 4, ongeacht of hij al dan niet in staat is te reizen, voor zover het intreden of de duur van de ziekte niet het gevolg is van grove nalatigheid zijnerzijds.

31 Dit standpunt kan niet worden aanvaard. Wil immers krachtens artikel 25, lid 1, een uitkering wegens ziekte worden toegekend aan de werknemer die zich naar een andere Lid-Staat begeeft om aldaar werk te zoeken, dan is per definitie vereist, dat de ontvanger arbeidsongeschikt is als gevolg van ziekte. Door in gevallen van overmacht uitzonderingen toe te staan op de verplichting om vóór het verstrijken van de in die bepaling bedoelde termijn naar het grondgebied van de bevoegde staat terug te keren teneinde het recht op prestaties bij ziekte ten laste van deze staat te kunnen behouden, heeft de gemeenschapswetgever het begrip overmacht noodzakelijkerwijs een andere inhoud willen geven dan alleen maar ziekte of arbeidsongeschiktheid ten gevolge van ziekte. Anders zou dit een overbodig vereiste zijn ten opzichte van het intreden van de gebeurtenis waarvan de toekenning van verstrekkingen of uitkeringen bij ziekte afhankelijk is.

32 Uit het voorgaande volgt, dat op de tweede en de derde vraag moet worden geantwoord, dat, om te bepalen of er sprake is van overmacht in de zin van artikel 25, lid 4, van verordening nr. 1408/71, het bevoegde orgaan de omstandigheden van het geval moet beoordelen, teneinde vast te stellen of van de werkloze in redelijkheid kan worden gevergd dat hij naar de bevoegde staat terugkeert, niet enkel gelet op het risico dat door de terugreis zijn gezondheidstoestand

verslechtert of zijn kansen op genezing kleiner worden, maar ook op de zwaarte van de beproeving die hij aldus moet doorstaan, met dien verstande dat onder overmacht niet slechts is te verstaan de absolute onmogelijkheid om naar de bevoegde staat terug te keren, en dat de omstandigheid dat de betrokkene fysiek in staat is te reizen, op zich niet de vaststelling van het bestaan van overmacht belet.

## Kosten

33 De kosten door de Duitse regering, de Italiaanse regering en de Commissie van de Europese Gemeenschappen wegens indiening van hun opmerkingen bij het Hof gemaakt, kunnen niet voor vergoeding in aanmerking komen. Ten aanzien van de partijen in het hoofdgeding is de procedure als een aldaar gerezen incident te beschouwen, zodat de nationale rechter over de kosten heeft te beslissen.

HET HOF VAN JUSTITIE (Eerste kamer),

uitspraak doende op de door het Bundessozialgericht bij beschikking van 15 juli 1993 gestelde vragen, verklaart voor recht:

1) Artikel 25, lid 4, van verordening (EEG) nr. 1408/71 van de Raad van 14 juni 1971 betreffende de toepassing van de sociale zekerheidsregelingen op

werknemers en zelfstandigen, alsmede op hun gezinsleden, die zich binnen de Gemeenschap verplaatsen, zoals gewijzigd en bijgewerkt bij verordening (EEG) nr. 2001/83 van de Raad van 2 juni 1983, moet aldus worden uitgelegd, dat het bevoegde orgaan verplicht is te beslissen over een verzoek om verlenging van het tijdvak gedurende hetwelk het prestaties bij ziekte voor zijn rekening neemt, ook al is dit verzoek door de werkloze niet uitdrukkelijk gedaan, maar kan het worden afgeleid uit een verzoek om toekenning van uitkeringen wegens ziekte, dat vlak vóór afloop van de in artikel 25, lid 1, van die verordening bedoelde termijn is ingediend bij het orgaan van de ziekteverzekering van de plaats waarnaar de werkloze zich heeft begeven.

2) Om te bepalen of er sprake is van overmacht in de zin van artikel 25, lid 4, van verordening nr. 1408/71, moet het bevoegde orgaan de omstandigheden van het geval beoordelen, teneinde vast te stellen of van de werkloze in redelijkheid kan worden gevergd dat hij naar de bevoegde staat terugkeert, niet enkel gelet op het risico dat door de terugreis zijn gezondheidstoestand verslechtert of zijn kansen op genezing kleiner worden, maar ook op de zwaarte van de beproeving die hij aldus moet doorstaan, met dien verstande dat onder overmacht niet slechts is te verstaan de absolute onmogelijkheid om naar de bevoegde staat terug te keren, en dat de omstandigheid dat de betrokkene fysiek in staat is te reizen, op zich niet de vaststelling van het bestaan van overmacht belet.

Jann Edward Sevón

Uitgesproken ter openbare terechtzitting te Luxemburg op 13 juli 1995.

De griffier

R. Grass

De president van de Eerste kamer

P. Jann